

งานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน
ในจังหวัดสมุทรสาคร

นางสาวศุภนิจ ศรีรักษ์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-635-951-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**RURAL COMMUNITY INFORMATION WORK OF GOVERNMENT
AND NON GOVERNMENT ORGANIZATIONS
IN CHANGWAT SAMUT SAKHON**

Miss Supanij Srirak

สถาบันวิทยบริการ

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the requirements
for the Degree of Master of Arts**

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

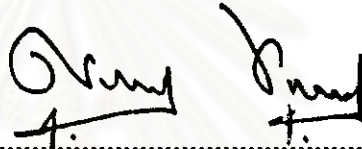
Academic Year 1996

ISBN 974-635-951-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ งานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน
ในจังหวัดสมุทรสาคร
โดย นางสาวศุภนิจ ศรีรักษ์
ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาวดี สิบสนธิ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

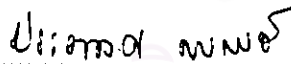

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์วิภา เปรมสมิทธิ์)

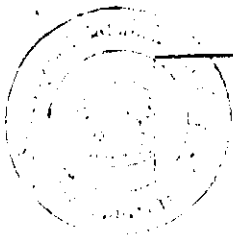
..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาวดี สิบสนธิ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชัชชัยพร เหมะรัชตะ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ผ่องพรรณ ลวนานนท์)

คุณิจ ศรีรักษ์ : งานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนใน
จังหวัดสมุทรสาคร (RURAL COMMUNITY INFORMATION WORK OF GOVERNMENT
AND NON GOVERNMENT ORGANIZATIONS IN CHANGWAT SAMUTSAKHON)
อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร. ประภาวดี สืบสนธิ, 227 หน้า. ISBN 974-635-951-7

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทของหน่วยงานภาครัฐ
และภาคเอกชนทั้งแหล่งสารนิเทศทางการ และแหล่งสารนิเทศไม่เป็นทางการในด้านนโยบายหรือ
วัตถุประสงค์ ขอบเขตหน้าที่ บุคลากร ระบบการจัดเก็บสารนิเทศ เนื้อหาของสารนิเทศ การจัดกิจกรรม
การบริการ ลักษณะของสารนิเทศที่เผยแพร่ สื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ กลุ่มผู้ใช้แหล่งสารนิเทศ ปัญหาและ
อุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทของแหล่งสารนิเทศทางการมีมากกว่า
แหล่งสารนิเทศไม่เป็นทางการ ทั้งเรื่องนโยบายและขอบเขตหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ซึ่งครอบคลุมถึงด้าน
เนื้อหาของสารนิเทศที่จัดเก็บ การจัดกิจกรรม การบริการ ลักษณะของสารนิเทศที่เผยแพร่ สื่อที่ใช้ในการ
เผยแพร่ และกลุ่มผู้ใช้แหล่งสารนิเทศ นอกจากนี้ยังพบว่า แหล่งสารนิเทศส่วนใหญ่จัดเก็บสารนิเทศด้วย
ระบบที่ประยุกต์ขึ้นใช้เอง สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของแหล่งสารนิเทศนั้น พบว่า แหล่ง
สารนิเทศทางการประสบปัญหามากกว่าแหล่งสารนิเทศไม่เป็นทางการในทุกด้าน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิตด .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C610486 : MAJOR LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE
KEY WORD: RURAL COMMUNITY INFORMATION / INFORMATION SOURCES / CHANGWAT
SAMUT SAKHON
SUPANIJ SRIRAK : RURAL COMMUNITY INFORMATION WORK OF GOVERNMENT
AND NON GOVERNMENT ORGANIZATIONS IN CHANGWAT SAMUT SAKHON.
THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PRAPAVADEE SUEDSONTHI, Ph.D. 227 pp.
ISBN 974-635-951-7

The purpose of this research is to study the information work in the rural community under the management of public and private agency sectors, covering both formal and non-formal information sources. The details studied are policy or objectives ; scope and functions ; staff ; information storage system ; stored information ; activities and services ; feature of disseminated information ; media used in dissemination ; patrons using information sources ; major problems and obstacles.

The results indicate that the information work in the rural community performed by formal information sources is larger than non-formal information sources in the areas of policies indicated, functions, stored information, activities and services, feature of disseminated information, media used in dissemination, and patrons. Most of information sources have their own build-up information storage systems. Problems facing the formal information sources have are more than non-formal information sources in all areas.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....บรรณารักษศาสตร์.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา.....บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา.....2539.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
วิธีดำเนินการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่	
2. ทัศนัววรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	11
การพัฒนาชนบทและการพัฒนาคุณภาพชีวิต.....	11
บทบาทของหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาชนบท.....	15
บทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาชนบท.....	25
สารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท.....	28
แหล่งสารนิเทศ	33
ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดสมุทรสาคร.....	36
บทที่	
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
การเก็บข้อมูล.....	43
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	44

บทที่

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน.....	46
หน่วยงานที่ให้ข้อมูล.....	46
ตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์.....	49
ลักษณะของหน่วยงาน.....	51
หน่วยงานต้นสังกัด.....	51
สถานภาพของหน่วยงานต้นสังกัด.....	53
โครงสร้างการบริหารงาน.....	55
การปฏิบัติงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทของหน่วยงาน.....	62
นโยบายหรือวัตถุประสงค์.....	62
หน่วยงานที่รับผิดชอบงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท.....	68
หน่วยงาน.....	68
ขอบเขตหน้าที่.....	73
การแบ่งหน่วยงาน.....	78
บุคลากร.....	83
วุฒิการศึกษาของบุคลากร.....	83
ตำแหน่งและหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากร.....	93
การจัดเก็บสารนิเทศ.....	99
ระบบการจัดเก็บสารนิเทศ.....	99
เนื้อหาของสารนิเทศที่จัดเก็บและให้บริการ.....	101
การจัดกิจกรรมและการให้บริการ.....	120
การจัดกิจกรรม.....	122
การให้บริการ.....	124
ลักษณะของสารนิเทศที่เผยแพร่.....	127
สื่อที่ใช้ในการเผยแพร่สารนิเทศ.....	129
กลุ่มผู้ใช้แหล่งสารนิเทศ.....	131
ปัญหาและการแก้ไขปัญหา.....	133
ปัญหาและอุปสรรค.....	136
ความต้องการแก้ไขปัญหา.....	144

ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน.....	152
ความร่วมมือของแหล่งสารสนเทศทางการกับหน่วยงานอื่น.....	152
ความร่วมมือของแหล่งสารสนเทศไม่เป็นทางการ ภาครัฐ กับหน่วย งานอื่น.....	154
ความร่วมมือของแหล่งสารสนเทศไม่เป็นทางการ ภาคเอกชน กับ หน่วยงานอื่น.....	158
ลักษณะความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น.....	161
ความต้องการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน.....	166
ความต้องการความร่วมมือของแหล่งสารสนเทศทางการกับหน่วยงาน อื่น.....	166
ความต้องการความร่วมมือของแหล่งสารสนเทศไม่เป็นทางการ ภาครัฐ	168
ความต้องการความร่วมมือของแหล่งสารสนเทศไม่เป็นทางการ ภาค เอกชน.....	170
ลักษณะความร่วมมือและเนื้อหาของสารสนเทศที่ต้องการ.....	172

บทที่

5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	175
สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล.....	176
การทดสอบสมมติฐาน.....	195
ประยุกต์ผลการวิจัย.....	198
แนวทางการวิจัยในอนาคต.....	200
รายการอ้างอิง.....	201
ภาคผนวก.....	207
ประวัติผู้เขียน.....	227

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. หน่วยงานที่ให้ข้อมูล.....	48
2. ตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามประเภทของแหล่งสารนิเทศ.....	50
3. หน่วยงานต้นสังกัดของแหล่งสารนิเทศ.....	52
4. สถานภาพของหน่วยงานต้นสังกัดของแหล่งสารนิเทศ.....	54
5. การจัดโครงสร้างการบริหารงาน.....	58
6. นโยบายหรือวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่เกี่ยวกับงานสารนิเทศเพื่อชุมชน ชนบท.....	63
7. นโยบายหรือวัตถุประสงค์เกี่ยวกับงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท.....	65
8. หน่วยงานที่รับผิดชอบงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท.....	71
9. ขอบเขตหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท.....	74
10. การแบ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท.....	79
11. วุฒิการศึกษาของบุคลากรที่รับผิดชอบงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท จำแนก ตามประเภทของแหล่งสารนิเทศ.....	85
12. วุฒิการศึกษาของบุคลากรที่รับผิดชอบงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท จำแนก ตามหน่วยงาน.....	88
13. ตำแหน่งและหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากร จำแนกตามประเภทของแหล่ง สารนิเทศ.....	95
14. การจัดเก็บสารนิเทศของแหล่งสารนิเทศทางการและไม่เป็นทางการ.....	100
15. เนื้อหาของสารนิเทศที่จัดเก็บและให้บริการ.....	103
16. เนื้อหาของสารนิเทศที่จัดเก็บและให้บริการ จำแนกตามประเภทของแหล่งสาร นิเทศ.....	115
17. การจัดกิจกรรมและการให้บริการ.....	121
18. การจัดกิจกรรมของแหล่งสารนิเทศ.....	123
19. การให้บริการสารนิเทศของแหล่งสารนิเทศ.....	126
20. ลักษณะของสารนิเทศที่เผยแพร่.....	128
21. สื่อที่ใช้ในการเผยแพร่สารนิเทศ.....	130
22. กลุ่มผู้ใช้แหล่งสารนิเทศ.....	132
23. ปัญหาและอุปสรรค และความต้องการแก้ไขปัญหา.....	135

24.	ปัญหาและอุปสรรคในงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท จำแนกตามประเภทของแหล่งสารนิเทศ.....	141
25.	ความต้องการแก้ไขปัญหาในงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท จำแนกตามประเภทของแหล่งสารนิเทศ.....	149
26.	ความร่วมมือในงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทของแหล่งสารนิเทศทางการกับหน่วยงานอื่น.....	153
27.	ความร่วมมือในงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทของแหล่งสารนิเทศไม่เป็นทางการ ภาครัฐ กับหน่วยงานอื่น.....	155
28.	ความร่วมมือในงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทของแหล่งสารนิเทศไม่เป็นทางการ ภาคเอกชน กับหน่วยงานอื่น.....	159
29.	ลักษณะความร่วมมือในงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบท จำแนกตามเนื้อหาของสารนิเทศ.....	163
30.	ความต้องการร่วมมือในงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทของแหล่งสารนิเทศทางการกับหน่วยงานอื่น.....	167
31.	ความต้องการร่วมมือในงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทของแหล่งสารนิเทศไม่เป็นทางการภาครัฐกับหน่วยงานอื่น.....	169
32.	ความต้องการร่วมมือในงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทของแหล่งสารนิเทศไม่เป็นทางการภาคเอกชนกับหน่วยงานอื่น.....	171
33.	ลักษณะความร่วมมือในงานสารนิเทศเพื่อชุมชนชนบทที่ต้องการ จำแนกตามเนื้อหาของสารนิเทศ.....	173

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ประภาวดี สืบสนธิ ซึ่งได้ให้คำแนะนำ ตรวจแก้ไข และข้อคิดเห็นต่างๆ ของการวิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิมพ์รำไพ เปรมสมิทธิ์ รองศาสตราจารย์ ชลัษเฐียร เหมะรัชตะ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ผ่องพรรณ ลวนานนท์ ที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ จนวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และผู้ปฏิบัติงาน จากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ในจังหวัดสมุทรสาคร ทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือ และความร่วมมือเป็นอย่างดี

ศุภนิจ ศรีรักษ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย